

Tale i anledning af statue rejst til ære for Julius Thomsen

Tale af S. M. Jørgensen den 20. februar 1906 i anledning af Julius Thomsens 80-års fødselsdag, hvor en statue af professoren blev afsløret. Statuen blev skænket af en stor kreds af bidragsydere og rejst i DTU's (dengang den Polytekniske Lærestalts) gård, da det lå inde i København. Statuen er udført af billedhugger prof. V. Saabye og støbt i bronze af Lauritz Rasmussen. Den forestiller Julius Thomsen i fuld figur med hånden hvilende på et stykke af mineralet kryolit.

For få dage siden fyldte Julius Thomsen 80 år. Det er ikke blot et langt, men et usædvanlig virksomt og indholdsrigt liv, han kan se tilbage på. Han har i sandhed været tro mod sit valgsprog: Arbejde giver livet værd. Her er hverken tid eller sted til at give et, om end nok så flygtigt overblik over den intensive virksomhed, han har udfoldet som universitetslærer, som medlem af Borgerrepræsentationen og Havneråd, som direktør for den Polytekniske Lærestalt, som tekniker og som videnskabsmand. Jeg skal blot fremhæve, at lige som Hans Christian Ørsted sagde, at 1820, det år, da han opdagede elektromagnetismen, var det lykkeligste år i hans liv, således kan Julius Thomsen sige noget lignende om 1852. I dette år (han var dengang 26 år gammel) udarbejdede han de undersøgelser over kryolit, som han allerede tidligere havde påbegyndt, i teknisk retning, og vor stor betydning kryolitindustrien fik, kan skønnes af, at alene afgiften til staten af den i Grønland brudte kryolit i de forløbne år har udgjort i alt over 4 millioner kroner. Men i det samme 1852 fandtes i Videnskabernes Selskabs Skrifter trykt en afhandling: "Bidrag til et termodynamisk system, af Julius Thomsen, polyteknisk kandidat", og i denne afhandling indeholdtes programmet til alle hans senere arbejder over de varmfænomener, som finder sted ved alle vigtige kemiske processer. Det er ved disse arbejder, der er ligeså dybdegående som genialt udførte ved metoder og instrumenter, som han selv opfandt, det er ved disse arbejder, som først afsluttedes 1885, at Julius Thomsen er trådt ind i den lille kreds af store naturforskere, som Danmark har fostret fra Tycho Brahes dage indtil vore. Hvor stor opsigst og beundring Thomsens arbejder vakte i udlandet, kan skønnes af, at videnskabs-akademierne fra Boston til Stockholm og Uppsala, fra London og Turin og Rom kappedes om den ære at tælle ham mellem deres medlemmer. Også herhjemme har konge og borger på mange måder hædret den sjældne naturforsker, og nu, i anledning af hans 80. fødselsdag har han en stor kreds af hans elever, beundrede og venner samlet sig om at yde ham den største æresbevisning, der står i vor magt, nemlig at opstille hans bronzestatue, som et pendant til Hans Christian Ørsted. Den skal stå som et vidnesbyrd om, hvad en dansk polytekniker har drevet det til.

Hundreder af polytekniske studerende ville her daglig havde for øje billedet af en original, stor og sjælden personlighed, der ved sine arbejder har kastet glans over Danmarks navn. Den begavede og modtagelige ungdom vil af denne karakterfulde skikkelse, hvis træk lyser af energi og intelligens, modtage en indtryk, den aldrig vil glemme, og som uvilkårligt vil forme sig til et uhrørligt, men indtrængende "Fremad! Altid Fremad!"

Transkriberet og oversat til nutidigt sprog af Teknologihistorie DTU, DTU's historiske afdelingen og samling, i 2026